

HANGFÉNY

Táncos népi játékok

A mai ifjúság életében mind nagyobb szerepet játszik a táncvaló szórakozás. De ez a táncakészség ma már csaknem mindenütt a modern táncokra vonatkozik, mert a magyar táncok csaknem minden társadalmi rétegben teljesen háttérbe szorultak.

A magyar táncot ifjúságunk ma úgy tekinti, mint színpadi mutatványt és ezért lelkileg el is távolodott tőle, — főleg azért, mert nem szórakoztatja. Nem is szórakoztathatja, mivel legtöbbször hosszú gyakorlás után tanulja meg a nehéz koreográfiájú magyar táncokat. Ezeket a táncokat később, szórakozásainál nem tudja felhasználni, mivel rendszert meghatározott számú és betanult párok táncolhatják csak.

Tisztában kell lennünk azzal, hogy a magyar táncok tanításában és azok táncolásában igen sok a nevelőerő, nemcsak az egyén és kis csoportok szempontjából, de nemzeti szempontból is. *Mert a magyar népi tánc a fajta és nemzet belső tulajdonságait tükrözi vissza mozgásban, s kifejező erő a faji öntudat külső megnyilvánulásaira.*

A fiatalságnak alkalmat kell adni arra, hogy kifejezésre juttassa régi, híres, ma szunnyadó magyar táncakészségét. De hogy ezt elérhessük, elsősorban lelkileg kell ismét közel hoznunk a magyar fiatalságot a magyar tánchoz. Ennek első feltétele, hogy úgy tanítsuk meg reá, hogy a magyar táncok táncolása szórakozás is legyen számára. Ha szórakoztatja, megszereti, magáévá teszi, nem idegenkedik tőle. Sajnos, ma többször előfordul, hogy csárdás helyett még a magyar népdalra is foxtrottot táncol.

A könnyen tanulható és főleg játékos népi (vagy mozgásban is, szellemben is népi alapon összeállított) magyar táncokat tapasztalásom szerint mindenütt, városban is, vidéken is megkedvelik. Még közvetlenebbül hat, ha a táncolók a magyar nótázására is táncolják, s így zene-

kíséret nélkül még könnyebben taníthatók.

Az alább közlendő táncok egyszerűségétől ne riadjunk meg. A magyar népi táncok egyszerűek és mégis sokkal szebbek, mint a rengeteg lépésből összeállított színpadi, „mű-magyar” táncok.

Karikázás.

Elevenítsük fel ezt a régi magyar néptáncot, mely éppen egyszerűségénél fogva hat. Sok vidéken még ma is ismerik.

A leányok körben állnak fel, szorosan egymás mellett, arccal a kör belseje felé nézve. Ki-ki bal és jobb szomszédja mögött a tőle jobbra és balra lévő második szomszédjával összefogózik.

Nótát énekelnek és annak ritmusára egyszerre, egy irányban lépdelnek, egyet jobbra, egyet balra (ingó lépés). A kör így egyenletesen, szép ritmusban mozog. Táncolhatjuk úgy is, hogy a nótát megismételve, a ballábat a jobb kilépő láb mellé húzva, csak jobbra haladunk, illetőleg megfordítva: a jobblábat a bal kilépő láb mellé húzva, csak balra haladunk. Így félnotán keresztül a kör jobbra forog, majd vissza, balra mozog. A nótát újra kezdve ismételjük az előbbi formát.

Körtánc.

A párok körben, arccal menetirányban állnak fel. Ha leányok táncolják együtt, belső kezükkel fogják meg egymást, külső kezüket csipőre teszik. Ha fiúk-leányok táncolják együtt, akkor a fiú a jobbán álló leányt jobbkézzel derékon fogja, balkezét leengedi, vagy csipőre teszi. A leány a balkezét a fiú vállára, jobbkezét csipőre teszi.

I. változat: Két tétovázó lépés előre, körben, menetirányban;

1 bokázó helyben;

2 tétovázó előre;

1 bokázó helyben, kissé egymás felé fordulva (egymással szemben fordulnak és a fiú a leányt balkézzel is de-

rékon fogja, a leány a fiú vállára teszi jobbkezét);

2 csárdáslépés együtt (jobbra-balra);

1 páros forgó (jobbra);

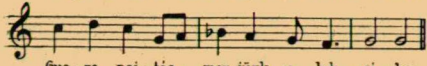
2 csárdáslépés;

1 páros forgó.

A nótát az ismétléstől, a táncot a csárdáslépéstől ismétljük.

Sej, li-ba, li-ba, li-ba, ti-zen-há-rom li-ba.

Gye-re paj-tás, men-jünk a lak-zi-ba.

Mit ér né-kem az o-lyan la-ko-da-lom,

Sej, ki-be kedves rózsám, Te vagy a meny-asszony.

II. változat (ugyanerre a nótára): Az utolsó páros forgó után úgy állnak fel a táncosok, mint a csárdásnál, de egymás kezét elengedik. Így a fiúk egy belső, a leányok egy külső kört alkotnak egymással szemben.

2 andalgó lépés (jobbra-balra, tehát egymástól eltávolodva és vissza);

1 magánforgó jobbra;

2 andalgó lépés (balra-jobbra);

1 magánforgó balra;

4 cifrát táncolnak a fiúk (jobbra kezdve), mialatt a leányok 3 ingót táncolnak (jobbra kezdve) és egy magánforgót balra;

párosan összefogódzva csárdás és páros forgó.

A nótát az ismétléstől, a táncot a cifrától ismétljük. Utána beállnak az első változathoz belső derékfogással és az első változatot újból kezdve ismételtetik.

Lépések.

Tétovázóra 4-et számolunk: egyre jobblábbal előre lépünk, kettőre a balsarkat a jobbhoz húzzuk, háromra a jobbal ismét előre lépünk, négyre a ballábat kissé előre lendítjük; egyre rálépve folytatjuk ballábbal kezdve a második tétovázást.

Andalgóra négyet számolunk: egyre jobblábbal kilépünk oldalra, jobbra. Kettőre a balt kissé a jobbsarok mögé húzzuk, ugyanakkor a jobb térd kissé meghajlik. Háromra jobbal ismét kilépünk jobbra, oldalra. Négyre a balt a jobbláb

elé oldalt lendítjük (nem erősen), jobb-térdhajlással.

Cifrára kettőt számolunk: egyre jobblábbal kis ugrást teszünk oldalra, jobbra; testsúlyunk átlendül a jobblábra, a ballábnkat hirtelen mellé kapjuk, és a testsúlyt átlendítjük erre a lábra; eközben (kettőre) jobblábnkat hirtelen felemeljük és helyben toppantunk. Testsúlyunkat ismét erre a lábra visszük. Ballábnkat felszabadul és oldalt balra ugorva balirányban ismétljük ezeket a lépéseket.

Ingóra kettőt számolunk: Jobbláb oldalra, jobbra lép kis lépéssel, kis ringó mozgással. Ugyanígy balra ballábbal kezdjük újból.

A. Herczegh Ilona

Fényképezés a népművelésben

A technika csodáival telt világban a népműveléssel foglalkozók, a fényképezést, vetítést, rádiót, hangerősítést okvetlenül állítsák e nemzetnevelő munka szolgálatába.

Kezdjük a legegyszerűbbel, a fényképezéssel. Nem kell nagy dologra gondolni, csupán egy kettős kihuzatos gépre, ami kb. 80 P-be kerül. Hangsúlyozom, hogy egy ilyen géppel a legnehezebb feladatokat is megoldhatjuk. A fű között küszködő bogártól a Balaton végtelen hullámaiig mindent nagyszerűen és olcsón fényképezhetünk. Hogy hogyan, azt megtaláljuk a szakkönyvekben és árjegyzékekben. A tervszerűen készített és jól sikerült felvételekről diapozitívet is csinálhatunk, amit népművelődési előadásokon vetítve felhasználunk. A magyar életnek, a magyar földnek, a magyar munkának, a magyar szokásnak és tájnak milliónyi szépsége mind képre kívánczik. A községünk, a háztípusok, a családok, a falusi szokások, a vasárnap, a karácsony, a húsvét, a pünkösöd, tavaszi élet a mezőn, a nyár, az őszi szellő, a tova rohanó felhő, a falevelet pergető őszi szél, a mindszenti koszorút fonó család, a temető, a sűrű pelyhekben hulló decemberi hó, a betlehemesek, a karácsonyfán kigyuló gyertya mind mind vetített képes előadás anyagát adják. Nézzünk a felsorolt témák közül egyet. **Magyar élet, magyar munka.** Az aratás, a korahajnalban mezőre menő kaszások, a mezei munka. Hull az aranykalász, sarlós magyar lányok megölelik, kérébe kötik, a Csillag és a Kesely behördja. — Reggeli a cséplőgépnél, a boldog, megelégedett család, az aratás ünnepe. — Száz meg száz bájos képet lehet ké-

szíteni róla; felolvasandó szöveggel a téli népművelési előadáson bemutatathatjuk. Hálásabb, szebb témát keresve sem találunk.

Nézzük csak, a fenti témákkal mi a célunk, milyen nevelő értéket aknázunk ki az ismeretszerzés mellett. Említeni sem kell, hogy előadásunkon mindenki ott lesz, mert mindenki kíváncsi, hogy képen, vetített képen hogyan fest. Kérdezhetné valaki, miért kell ezekről az eseményekről filmdia pozitív-sorozatokat készíteni, mikor mindezt úgyis tudja és látta mindenki. A fényképezés keresés, kutatás; a szépnépek keresése, kutatása közben sok mindent meglátunk, — az életet magát is. Aki pedig tanítani akar, annak az életet ismernie kell. Ezt a szép magyar életet pedig nem győzzük eleget nézni; szemünket milliószor megfürösztyük benne. A falu népe pedig örömmel áll vezetője mellett, mert e képeken a népi munkájának a megbecsülését látta, s százszorta jobban ragaszkodik szülőföldjének minden rögéhez, mint eddig. Egy ilyen előadáson egybeforr a falu népe.

Vizsgáljuk most munkánk értelmi eredményét. A fent említett jeleneteket nézőink látták szabad természetben és képen is. Látták a kaszát, hogyan vágta a rendet kinn a mezőn, és látták képen is. A két képet lelkükben összehasonlítták. Egy újabb kép is keletkezik lelkükben. Az első, amit a szabadban láttak, a második, ahogyan elképzelték, a harmadik a készen látott kép. Ennek a lelki folyamatnak pedagógiai értéke van. Most már a későbbi fokon, amikor a nagy világban „utazunk” és nézőink szeme elé kerülnek az idegen országok és népek, amelyeket csak képen láthatnak, el tudják képzelni mindezt a maga valójában is, mert tudnak *képet olvasni*. Először látott cselekményeket és tájakat mutassunk be, hogy a nem látottat is meglássuk.

Községünk monografiáját el sem képezem másképen, mint vetítettképes előadásban. A történelmi emlékek, a lakók, népszokások, mind képpel szemléltetve — aminek semmi akadálya nincs. Az egész vármegyét, annak minden községét feldolgozhatjuk. Téli népművelés keretében a sorozatokat cserélgetve, minden község történetét megismerhetjük. Kell-e ennél jobb eszköz a szülővármegye megismertetéséhez? Multját látva, százszor jobban ragaszkodik a falusi ember faluja, vármegyéje minden rögéhez. Célunkat elértük.

A hazafias nevelés érdekében a községben és környékén lejátszódó eseményeket is örökítsük meg (pl. országzászlóavatás, bérmlás, stb.). Az idő halad és minden a múlté lesz. Évek múlva szívesen nézik barátaink ezeket a képeket. Ezekből a képekből egy-egy másolatot szívesen eltesznek gazdáink és boldogan őrzik. Népünk ezt a megmozdulást örömmel veszi, mert a jó és szép iránt a lelke fogékony.

Hogyan induljunk el ezen az úton? Milyen fényképezőgépet és vetítőt vegyünk? Akinek van fényképezőgépe, azt használja. Akinek nincs, az vehet amelyhez azután egy reklám-kazettát alkalmaz. 1 tekercs 6×9 cm-es film 98 fillértől kapható. Erre 16 felvételt is készíthetünk, így egy felvételünk 6 fillérbe kerül. Nagyon ajánlom a kis filmes gépeket, amelyekbe normál mozifilmet teszünk és 3×4 cm-es fényképeket készíthetünk. Itt egy felvétel szintén kb. 6 fillérbe kerül. A legújabban feltalált és tökéletes színes filmmel egyszerűen betöltjük a gépünket, a felvétel után a kereskedőnek visszaadjuk a filmet, aki azt a gyárba küldi és pár nap múlva a természet legszebb színeivel tündöklő, vetítésre teljesen kész képet kapunk. Az ára meglepően olcsó. Egy felvételünk 20 fillérbe kerül. Ez az, amit legjobban ajánlok, mert olcsó, színes és szép, korlátlan nagyságú kép vetíthető, a színes anyag szemcamentes. Hangsúlyozom a színek varázsát és azt a hatást, amit a színek váltanak ki a nézőkből a nem színes anyaggal szemben.

Ezek után térjünk át az állókép-vetítésre.

Kétféle dia pozitív van: üveg és film. A filmnek óriási előnye, hogy kis helyen elfér, könnyű, könnyen kezelhető, szállítható és nagyon olcsó. Ezzel szemben az üveg nehéz, törékeny — mindig a legszebb szokott eltörni — és vetítésre kényelmetlen, emellett, ami a legfőbb, igen drága. Akinek nincs sem fényképező-, sem vetítőgépe, legjobb, ha filmre rendezkedik be. Akinek nincs villanyvilágítása, az beszerezhet magának 3 db. 4 voltos rádió fűtőakkumulátort, ami teljesen elegendő 2 méter nagyságú tiszta kép vetítéséhez. Akinek petróleum-gázlámpája van, azzal is gyönyörűen vetíthet. Kettős célt szolgál a lámpa, mert világításra és vetítésre is használható. Erre más alkalommal részletesen kitérek.

Bojtor Lajos

A Közművelődési Rádió Előadássorozata műsora

Minden vasárnap délután fél 5 órakor, Budapest I. állomásán a következő előadások hallhatók: *március 19-én R. Simonffy Margó, Petőfi „Bolond Istók”* című költeményét fogja elmondani a mikrofón-előtt, az ifjú bizakodásnak ezt a csodálatosan szép költeményét, melyben Petőfi optimizmusa ama gyönyörű sorokban ér tetőt, hogy „míg valaki boldog nem volt, addig meg nem halhat”. — *Március 26-án ifj. dr. Fésüs György a világháború előtti Fiuméről* olvas fel. Jelentéktelen kis tengerparti városka volt az ősi Fiume mindaddig, míg Mária Terézia Magyarországhoz nem csatolta. Mint mikor valaki megüti a főnyereményt, olyan szerencséje lett ennek a kis olasz városkának, hogy részévé lett a tengernélküli Magyarországnak és kikötője a termékeny Duna—Tisza-medencének. Élénkforgalmú kikötővárossá fejlődött. Az ország külkereskedelmi forgalmának nagy része itt bonyolódott le a magyar pénzen épült hatalmas kikötőben, a naggyá és széppé épült városban, melyet az iparvállalatok, gyárak egész gyűrűje vett körül. 1910-ben 8971 hajó érkezett és indult el innét közel öt mil-

lió tonna rakománnyal, több mint egymillióhatszáz ezer utassal. Ez volt Fiume aranykora. — *Április 2-án Czákó Elemér a magyarság faji jellegéről* tart előadást. Ma, mikor a népiség eszméje olyan jelentős erőtenyező lett és olyan sok szó esik a fajokról, időszerű ismertetni azokat a kutatásokat, melyekkel a tudomány a magyarság, a magyar ember faji jellegét igyekszik megállapítani. Az évezredek vérfekveredése után, természetesen egyöntetű, tiszta fajról nem lehet szó, különböző típusok alakultak ki; ezeket fogja az előadó ismertetni. — *A tavaszi lélekről fog beszélni április 9-én Hankiss János*, mely a magyarság életében, a múlt század negyvenes éveiben Petőfi, Kossuth mozgalmában nyilatkozott meg a legszebben. A tavaszi pezsdülés, az újjászületés nemcsak a természetben, hanem az emberben is megvan és a nemzeteknél nemcsak évszakra, de egész korokra terjed. Ilyen tavaszi lélekkel teli korszak volt Széchenyitől egész Deák Ferencig a múlt század közepe és immár újból szükség van ilyen felfrissülésre, mikor az egész nemzet minden fiát, öregjét, fiatalját áthatja a tavaszi lélek.

Bojtor Lajos felvétele.